

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

географічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Загальногеографічна практика»

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма бакалавр

(назва програми)

Спеціальність 014 Середня освіта (географія)

(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

географічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: к.геогр. н., асистент кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії Ходан Галина Дмитрівна ;

к.геогр. н., асистент кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії Добинда Ірина Петрівна

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

<http://terra.chnu.edu.ua/galyna-dmytrivna-hodan/>

<http://terra.chnu.edu.ua/iryna-petrivna-dobynda/>

Контактний тел. +380509129028;

+380994069763

E-mail: g.hodan@chnu.edu.ua

i.dobynda@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Консультації

Очні консультації: вівторок 14.00 до 15.00.

Онлайн консультації - понеділок 13.30 - 14.30

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Навчальна загальногеографічна практика являє собою комплексний варіант практичної підготовки студентів спеціальності «Середня Освіта (Географія)». Вона проводиться на другому курсі згідно з «Положеннями про навчальні і виробничі практики студентів вищих навчальних закладів України». Вона є заключним видом навчальної діяльності комплексною за сутністю, охоплюючи усі здобуті студентами раніше знання із профільних дисциплін.

2. Мета навчальної дисципліни: полягає у поглибленні та закріпленні знань, отриманих студентами під час вивчення курсів «Геоморфологія», «Ландшафтознавство», «Гідрологія», «Біогеографія», «Метеорологія» та ознайомлення з методиками польових фізико-географічних досліджень, набуття навичок найпростішого аналізу їх результатів і можливості використання такого досвіду у майбутній професійній діяльності.

3. Завдання

1. освоїти базові методи і підходи, що використовуються у фізико-географічних польових дослідженнях;
2. виявити фізико-географічні риси і відмінності рівнинних фізико-географічних країв Правобережної України та фізико-географічних областей Українських Карпат;
3. вивчити методики обробки первинної фізико-географічної інформації, отриманої у результаті польових та стаціонарних спостережень;
4. навчити працювати групами в експедиційних умовах;
5. проводити польові спостереження за змінами ландшафтних комплексів у широтній зональності і висотній поясності;
6. практикувати правильні польові текстові і графічні записи у щоденниках спостережень;
7. навчити виконувати аналіз і обробку первинної фізико-географічної інформації; складати фізико-географічні описи і профілі маршруту експедиції;
8. навчитися здійснювати спостереження за природними умовами та компонентами природи в природному середовищі і вміти застосувати здобуті знання та навички у своїй професійній діяльності вчителя, як на уроках географії так і в позаурочний час.

4. Пререквізити. Загальногеографічна практика на 1 курсі та галузеві практики.

5. Результати навчання. У результаті вивчення дисципліни «Загальногеографічна практика» у студентів повинні бути сформовані такі компетентності (згідно ОПП):

- **Загальні компетентності:** 1) Здатність працювати в команді та автономно; 2) Навички управління інформацією. 2) Здатність до пошуку інформації, її аналізу та критичного оцінювання; 3) Здатність до організацій, планування та проведення дослідницької роботи та навчального процесу; 4) Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
- **Спеціальні (фахові) компетентності:** 1) Базові знання про основні закони і теорії географічної науки; сучасні уявлення про закономірності перебігу географічних процесів; 2) Базові знання про природно-територіальні комплекси та ландшафти; 3) Базові знання про атмосферу та клімат, особливості його формування; 4) Базові знання про гідросферу та водні об'єкти; 5) Базові уявлення про літосферу та геологічний розвиток Землі. Геоморфологічні типи рельєфу; 6) Базові знання про біосферу, поширення живих організмів. Поняття про ґрунти та їх розповсюдження.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** а) базові методи і підходи, що використовуються у фізико-географічних польових дослідженнях; б) фізико-географічні риси і відмінності рівнинних фізико-географічних країв Правобережної України та фізико-географічних областей Українських Карпат; в) методики обробки первинної фізико-географічної інформації, отриманої у результаті польових та стаціонарних спостережень.

вміти: • працювати групами в експедиційних умовах; • проводити польові спостереження за змінами ландшафтних комплексів у широтній зональності і висотній поясності; • правильно виконувати польові текстові і графічні записи у щоденниках спостережень; • виконувати аналіз і обробку первинної фізико-географічної інформації ; •

складати фізико-географічні описи і профілі маршруту експедиції, природи; оцінювати сучасний стан ландшафтної системи; визначати види антропогенного впливу на ландшафт; оцінити стійкість геосистеми до антропогенних навантажень; • здійснювати спостереження за природними умовами та компонентами природи в природному середовищі і вміти застосувати здобуті знання та навички у своїй професійній діяльності вчителя, як на уроках географії так і в позаурочний час.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни _____												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	4	1	30	1		30	-	-	-	-	залік
Заочна	2	4	1	30	1		8	-	-	22	-	залік

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Загальногеографічна комплексна практика											
Тема 1. Підготовчий етап	7		7			6	6		2			4
Тема 2. Польовий етап	15		15			6	18		4			14
Тема 3. Камеральний і заліковий етап	8		8			6	6		2			4
Разом за змістовим модулем 1	30		30			18	30		8			22
Усього годин	30		30			18	30		8			22

3.2.1. Теми семінарських або практичних, або лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	К-ть годин
1	Підготовчий етап	7
2	Польовий етап	15
3	Камеральний і заліковий етап	8

4. Система контролю та оцінювання

Керівниками практики використовуються дві форми контролю. Біжучий (щоденний) контроль полягає у вимозі строгого дотримання розпорядку дня методом журнального обліку. Паралельно з цим здійснюється контроль за виконанням даного завдання (фіксація зібраної інформації у щоденниках). Кінцевою формою контролю є залік за результатами проходження практики. Основою для зарахування заліку є дві форми звітності. Перша - поточна - польовий щоденник, який заповнюється індивідуально. Друга - завершальна - бригадний звіт, який складається під час камеральних робіт.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
50-68	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Рекомендована література Базова

- Арманд Д.Л. Наука о ландшафте (Основы теории и логико-математические методы). М.:Мнсль, 1975. с.5-46; 237-274.
- Воропай Л. І., Куниця М. О. Українські Карпати. Київ : Радянська школа, 1966. 167 с.
- Географічна енциклопедія України: В 3 т. / За ред. О. Маринича. Київ : Українська Радянська Енциклопедія ім. М. Бажана, 1989. 1993.
- Голубец М. А., Іврусевич А. Н., Загайкевич И. К. и др. Украинские Карпати. Природа. Київ : Наук, думка, 1988. 208 с.
- Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології: Підручник. Київ : Либідь, 1993. 224 с.
- Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: Монографія. У 2-х т. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. Т.2. 503 с.
- Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології: Підручник.-К.: Либідь, 1993.-224 с.
- Гуцуляк В. М. Ландшафтна екологія: Геохімічний аспект: навч. Посібник. Чернівці : Рута, 2002. 272 с.
- Гуцуляк В. М. Ландшафтознавство : Теорія і практика: навч. посібник. Чернівці : Наші книги, 2009 312 с.
- Гуцуляк В.М. Ландшафтно-геохімічна екологія: Навч. посібник - Чернівці: Рута, 1995,- 317с.
- Гуцуляк В.М. Основи ландшафтознавства: Навч. посібник. - Київ: НМК ВО, 1992.- 60с.

12. Денисик Г. І. Антропогенні ландшафти Правобережної України: монографія. Вінниця : Арбат, 2009. 292с.
13. Денисик Г. І. Лісополе України. Вінниця : Тезис, 2001. 284 с.
14. Екологічні проблеми Буковини За ред. В.П. Коржика. Чернівці : Зелена Буковина, 2002. 168 с.
15. Загальногеографічна міжзональна практика: Навч.-метод. посібн./ Уклад. С. Ф. Благодар, О. І. Вісьтак, Я. Є. Івах та ін. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 70 с.
16. Загальногеографічна практика: організація, методи й маршрути : метод, реком. / уклад.: Д. І. Холявчук, М. М. Проскурняк. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2017. 76 с.
17. Заруцкая И. П., Красильникова Н. В. Проектирование и составление карт. Карты природы: Учебник. Москва : Изд-во МГУ, 1989. 296 с.
18. Исаченко А.Г. Оптимизация природной средн: Геогр.аспект. М.: Мисль,1980. С.154-255.
19. Исаченко А.Г. Основы ландшафтоведения и физико-географическое районирование: Учеб. пособие.М.: Висш. шк., 1991.
20. Исаченко А. Г. Оптимизация природной средн: Геогр. аспект. Москва : Мисль, 1980. С.154-255.
21. Каганский В. Л. На пути к герменевтике ландшафта. / В. Л. Каганский // Людина в ландшафті ХХІ століття: Гуманізація географії. Проблеми постнекласичних методологій. Київ : 1998. С. 24-26.
22. Карпатський біосферний заповідник. Офіційна сторінка. URL: http://cbr.nature.org.ua/rec_u.htm
23. Карпатський національний природний парк. Загальні відомості. URL: <http://www.varemcha.com.ua/knpp.html>.
24. Киналь О. В., Проскурняк М. М., Рідуш Б. Т., Чернега П. І. Буковинськими Карпатами та Передгір'ям: путівник наукової екскурсії конференції «Еволюція та антропогенізація ландшафтів передгірських та гірських територій» 31 травня - 2 червня 2012 р. / за ред. В. П. Круля. Чернівці: Букрек, 2012. 32 с.
25. Киналь О., Крогулець Е., Грузинський Т. Моделювання природних систем. Агрокліматичні властивості території Чернівецької області в аспекті регіональних змін клімату на початку ХХІ століття. Варшава, 2011. Кам'янець-Подільський : ПП Мошинський В. С., 2011. Томі. 156 с.
26. Киналь О., Крогулець Е. Гідрокліматичні особливості зволоження територій / О. Киналь, Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В. С., 2009. 108 с.
27. Клімат України [за ред. В.М. Липінського]. Київ : Видавництво Раєвського, 2003. 343 с.
28. Комплексная полевая практика по физической географии: Учеб. пособие / Под ред. К. В. Пашканга. Москва : Вмш.шк., 1986. 208с.
29. Коржик В.П. Буковина для всіх. Маршрутами екотуризму: Довідник-путівник. Чернівці : Зелена Буковина, 2002. 122 с.
30. Крауклис А. Теория и практика исследования геосистем. География и природные ресурсы. 1987. №4 С. 14-22.
31. Куракова Л.И. Современные ландшафты и хозяйственная деятельность: Кн. для учителей М.: Просвещение, 1983. 159 с.
32. Макунина А.А., Рязанов П.Н. Функционирование и оптимизация ландшафта: Учеб. пособие.: Изд.геогр.фак., 1988. Гл.1,3,4.
33. Малишева Л.Л. Ландшафтно-геохімічна оцінка екологічного стану території /Л.Л.Малишева. Київ : РВЦ «Київський ун-т», 1998.131с.
34. Маринич О. М., Пархоменко Г. О., Петренко О. М., Шищенко П. Г. Удосконалена схема фізико-географічного районування України. Український географічний журнал. 2003, № 1. С. 16-20.
35. Маринич О. М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. 3 - те вид. Київ : Знання, 2006. 511 с.
36. Методика полевих фізико-географічних досліджень / Под ред. А. М. Архангельського. Москва : ВШ, 1972, 300с.

37. Пашенко В.М. Землезнання. Кн. перша. Методологія природничо-географічних наук. Київ : Б.в., 2000. 320с.
38. Пашенко В.М. Методологія пострекласичного ландшафтознавства. Київ : Вища школа, 1999. 284 с.
39. Петлін В. М. Методологія та методика експериментальних ландшафтознавчих досліджень. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. 400 с.
40. Петлін В.М. Прикладне ландшафтознавство. Київ : ІСДОД993. 92 с.
41. Практика з метеорології та кліматології: Методичні вказівки / Укл. О. В. Моргоч. Чернівці: ЧНУ, 2002. 20 с.
42. Преображенский В. С., Александрова Т. Д., Куприянова Т. П. Основы ландшафтного анализа. Москва : Наука, 1988. С.7-52; 76-103; 141-149.
43. Преображенский В.С., Александрова Т.Д., Куприянова Т.П. Основы ландшафтного анализа. М.: Наука, 1988. С.7-52; 76-103; 141-149.
44. Природа Волинської області / За ред. проф. К. І. Геренчука. Львів : Вища шк., 1975. 171 с.
45. Природа Львівської області / за ред. проф. К. І. Геренчука. Львів : Вища шк., 1968. 182 с.
46. Природа Тернопільської області / за ред. проф. К. І. Геренчука. Львів : Вища шк., 1979. 159 с.
47. Природа Хмельницької області / за ред. проф. К. І. Геренчука. Львів : Вища шк., 1980. 186 с.
48. Природа Чернівецької області / за ред. проф. К. І. Геренчука. Львів : Вища шк., 1978. 158 с.
49. Рідуш Б. Т., Киналь О. В., Круль В. П., Коржик В. П., Кирилюк С. М. Історико-географічні об'єкти Буковинсько-Бессарабського Придністер'я. Путівник польової екскурсії конференції «Історична географія та історія географії» 10 жовтня 2009 р. Чернівці, 2009. 16 с.
50. Середнє Придністров'я [наук. ред. Денисик Г.І.]. Вінниця : Теза, 2007. 431 с.
51. Шищенко П.Г. Принципи и методы ландшафтного анализа в региональном проектировании. Киев : Фотосоциоцентр, 1999. 284 с.
52. Шищенко П. Г. Прикладная физическая география. Киев : Вища школа, 1988. 192с.

Допоміжна

1. Комплексная полевая практика по физической географии: Учеб. пособие / Под ред. К.В. Пашканга. - М.: Вншш.шк., 1986. - 208с.
2. Куракова Л.И. Современное ландшафты и хозяйственная деятельность: Кн. для учителей М.: Просвещение, 1983. - 159с.
3. Макунина А.А., Рязанов П.Н. Функционирование и оптимизация ландшафта: Учеб. пособие.: Изд. геогр. фак., 1988. - Гл.1,3,4.
4. Марцинкевич Г. И., Клуцунова Н. К., Мотузко А. Н., Основы ландшафтоведения: Учеб. пособие. Минск : Вншш. пік., 1986. С.7-82, 137-143, 157-165.
5. Мельник А.В. Основы регионального еколого-ландшафтознавчого дослідження. Львів : Літопис, 1997. 286с.
6. Метеорологічні прилади, методи спостережень, вимірювань та їх обробка. Навчальний посібник / За ред. В. С. Антонова. Чернівці: Рута, 2004. 108 с.
7. Метеорологічні прилади: Методичні вказівки до лабораторних робіт / Укл. О. В. Моргоч. Чернівці: Рута, 2004. 24 с.
8. Метеорологічні спостереження в стаціонарних умовах: Методичні вказівки до лабораторних робіт / Укл. О. В. Моргоч. Чернівці: Рута, 2003. 24 с.
9. Миллер Г. П. Ландшафтне исследование горных и предгорных территорий. Львов : Вища шк., 1974. 202 с.
10. Мильков Ф.Н. Физическая география: Учение о ландшафте и геог. зональность. Воронеж: Изд-во Воронеж, ун-та, 1986. - С.7-91.
11. Михайлов Н.И. Физико-географическое районирование: Учебник. М.: Изд-во Моск. унта, 1985. С. 59-106.
12. Михно В.Б. Мелиоративное ландшафтоведение: Учебное пособие. Воронеж: Изд-во ВГУ, 1984. 244с.

12. Николаев В. А. Проблемы регионального ландшафтоведения. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1979. - 276 с.
13. Охрана ландшафтов. Толковный словарь / М. Данева Москва : Прогрессе, 1982. 271 с.
14. Преображенский В.С., Александрова Т.Д., Куприянова Т.П. Основы ландшафтного анализа. М.: Наука, 1988. С.7-52; 76-103; 141-149.
15. Прока В.Е. Морфологическая структура ландшафтов и землеустроительное проектирование. Кишинев: Штиинца, 1976. - 47с.
16. Сочава В.Б. Введение в учение о геосистемах. Новосибирск: Наука, 1978. С. 14-22, 29-34, 106-120.
17. Чупахин В.М. Основы ландшафтоведения. Москва: Агропромиздат, 1987. 168с.
18. Шищенко П.Г. Прикладная физическая география. - К.: Вища школа, 1988.- 192с.
19. Baici, A. 2010. The opinions of the geography teacher candidates about the place of field trips in geography teaching. *Education* 130 (Summer): 561-572.
20. Hefferan, K. P., N. C. Heywood, and M. E. Ritter. 2002. Integrating field trips and classroom learning into a Capstone undergraduate research experience. *Journal of Geography* 101 (5): 183— 190.
21. Hoalst-Pullen, N., and J. D. Gatrell. 2011. Collaborative learning and interinstitutional partnerships: An opportunity for integrative fieldwork in geography. *Journal of Geography* 110 (6): 252-263.
22. Hury, J. P. 2011. Teaching geographic concepts through fieldwork and competition. *Journal of Geography* 110(3): 131-135
23. Kent, M., D. D. Gilbertson, and C. O. Hunt. 1997. Fieldwork in geography teaching: A critical review of the literature and approaches. *Journal of Geography in Higher Education* 21 (3): 313-332.
24. Krakowka, A. R. 2012. Field trips as valuable learning experiences in geography courses. *Journal of Geography*, 111:6, 236-244. DOI: 10.1080/00221341.2012.707674